

мок і Ніконія. Але кращими за цього випадку залишаються районовані сорти Юна, Скіф'янка і Зерноградка 8, що сформували урожайність, вищу на 4,0 — 5,9 ц/га порівняно з посівними 15 і 25 вересня.

Між показниками врожайності зерна окремих сортів і ступенем їх ураженості кореневими гнилями немає достовірної кореляції. Однак менш уражені сорти пшениці завжди дають більший урожай.

Стійкість щодо корневих гнилей неодмінно повинна поєднуватись з витривалістю (толерантністю), що більшістю авторів [Van der Plank, 1984; Harris,

1984; Burdon, 1992] визначається як властивість сорту формувати вищий урожай порівняно з іншими сортами за однакової ураженості патогенами. Витривалість не завжди поєднується зі стійкістю. Вона може зустрічатися у рослин разом зі стійкістю, а може виявлятися й незалежно від ступеня стійкості рослин [Коршунова та ін., 1976].

У нашому досліді витривалішими при сівбі 5 вересня виявились сорти Красуня одеська та Ніконія, 15 вересня — Лузанівка одеська, 25 вересня — Селянка і Одеська 265. Менш чутливими до хвороб були Юна і Скіф'янка при сівбі 5 жовтня.

Оцінка з виділенням найбільш стійких, сортів і вирощування їх з урахуванням особливостей кожного дасть змогу значно зменшити втрати від хвороб.

Отже, у зоні Степу країни бажано висівати 4 — 5 сортів, оскільки на шкідливість комплексу хвороб озимої пшениці істотно впливають погодні умови вегетаційного періоду та сортові особливості. Правильний добір стійких та витривалих сортів з урахуванням основних елементів агротехніки сприятиме отриманню стабільного врожаю і значно покращить фітосанітарний стан посівів.

УДК 632.9:635.1

КОНТРОЛЬ СТЕБЛОВОЇ НЕМАТОДИ

Ditylenchus destructor є карантинним об'єктом ЄОЗР. Цього паразита виявлено у 18-ти країнах регіону: Австрія, Бельгія, Угорщина, Німеччина, Греція, Ірландія, Іспанія, Люксембург, Нідерланди, Польща, територія колишнього Союзу, Румунія, Великобританія, Фінляндія, Франція, Чехія, Словаччина, Швейцарія, Швеція та інші.

Розповсюджена в країнах ближнього зарубіжжя: в Росії, Білорусі, в країнах Прибалтики, Таджикистані, Казахстані. Як переносник інфекції грибних, бактеріальних та вірусних хвороб, паразит заслуговує на отримання статусу карантинного об'єкта, хоча в Україні, Росії та інших вищезазначених країнах ближнього зарубіжжя такого статусу не має.

Стеблова нематода картоплі є досить розповсюдженим паразитом у всіх регіонах країни, де вирощують культуру. Особливо великої шкоди во-

Д.Д. СІГАРЬОВА, Т.М. ЖИЛІНА
Інститут захисту рослин

на завдає насінницьким господарствам, оскільки заражені паразитом партії картоплі вважаються непридатними для насінницьких цілей і їх вибраковуюють. Шкодоочинність посилюється тим, що внаслідок інвазії виникає комплексне захворювання, в якому беруть участь й інші фітопатогенні мікроорганізми (гриби, актиноміцети, бактерії, віруси), що прискорюють і довершують процес гниття бульб картоплі.

Стратегія досліджень із захисту врожаю картоплі від дитиленхозу має бути спрямованою на малоенергомістку та екологічно безпечну систему, засновану на правильному застосуванні культур польової сівозміни, внесенні органічних та мінеральних добрив, на використанні якісного садивного матеріалу, оскільки хімічні заходи захисту економічно не вигідні й екологічно небезпечні.

Наукові дослідження проводили на присадибних ділянках Чернігівського району Чернігівської області та на агробіостанції Чернігівського державного педагогічного університету, що також розташована в цьому районі.

Для перевірки ефективності таких профілактичних заходів як перебирання, промивання, озеленення, зняття шкірки, видалення пуповинної частини бульб було закладено польовий дослід з 9 варіантів (рис.).

Розмір ділянок — 20 м². В кожному було висаджено по 20 бульб, повторність досліду трикратна. Садіння та догляд за рослинами здійснювали за загальноприйнятою технологією. Наприкінці досліду підраховували врожай, за-

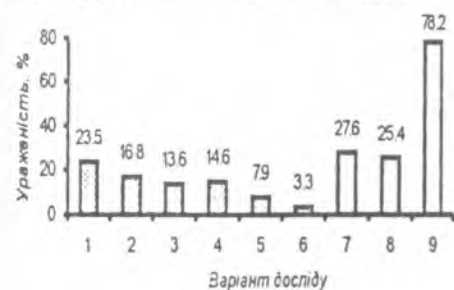
галynu кількість бульб картоплі та товарних і, нетоварних. Облік ураженості бульб стебловою нематодою здійснювали через місяць після збирання врожаю і визначали шкодоочинність.

Отримані дані свідчать, що профілактичні заходи по-різному вплинули на ураженість бульб картоплі. Найбільш ефективними виявились перебирання зі зняттям шкірки та подвійне перебирання з озелененням протягом 30 діб. Зараженість стебловою нематодою за цих заходів становить 3,3% та 7,9% відповідно, що на 20,2% та 15,6% менше порівняно з контролем. При промиванні бульб картоплі з вибракуванням хворих зараженість бульб нового урожаю становила 13,6%, що на 9,9% нижче, ніж у контролі.

Одноразове перебирання насінневих бульб картоплі знижує зараженість нового урожаю стебловою нематодою на 6,7%. Додаткове озеленення протягом 15 діб — ще на 2,2%.

Ураженість нового врожаю при висаджуванні лише дитиленхозних бульб становила 78,2%. Якщо ж видалити пуповинну частину з уражених бульб в день садіння, шкодоочинність зменшиться майже вдвоє і становить 27,6%. За цього профілактичного заходу в комплексі з озелененням шкодоочинність стеблової нематоли становила 25,4%. Тобто, саме озеленення не було достатньо ефективним.

Отже, найефективнішим методом оздоровлення дитиленхозних бульб виявились перебирання зі зняттям шкірки та подвійне перебирання з озелененням протягом 30 діб — 20,2% та 15,6% відповідно. Ці профілактичні заходи доцільно застосовувати в приватних господарствах для зменшення втрат урожаю від дитиленхозу.

Вплив профілактичних заходів на ураженість бульб картоплі *D. destructor*
1 — контроль, 2 — одноразове перебирання, 3 — промивання та одноразове перебирання, 4 — одноразове перебирання та озеленення 15 діб, 5 — перебирання, озеленення 30 діб, перебирання, 6 — перебирання із зняттям шкірки, 7 — видалення пуповинної частини уражених бульб, 8 — видалення пуповинної частини уражених бульб та озеленення 20 діб, 9 — уражені бульби.